

18-дәріс

ҚАЗАҚСТАННЫҢ
АШЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ МЕНШІК ҚҰҚЫҒЫ, 1-БӨЛІМ

Жаңа болу

Кітап: Интеллектуалдық меншік құқығы, 1-бөлім

Дәріс: Жаңа болу

Дәріс авторы: Айгерім Құсайынқызы

1977 ж. Патент туралы заң және 2000 ж. Еуропалық патенттік конвенция (EPC 2000) патенттелуі мүмкін өнертабыс үшін ол «жаңа» болуы керек. Егер өнертабыс техника деңгейі туралы мәліметтердің құрамына кірмейтін болса, жаңа болып саналады. «өнердің күйі» өнертабыстың басымдылығына дейін әлемнің кез-келген жерінде қол жетімді барлық заттарды қамту үшін кең анықталған.

Жаңашылдық өнертабыстың алдын-ала жабылғанынан сандық жағынан ерекшеленуін талап етеді, яғни патентпен ашылған техникалық ақпарат көпшілікке қол жетімді болмауы керек. Бұл тұрғыдан алғанда, жаңалық патенттелетін өнертабысқа иелік ету сатысы (немесе айқын емес) болуы керек деген талаптан өзгеше, бұл жарнаның жеткілікті шығармашылық екендігіне көз жеткізу үшін сапалы сараптама болып табылады.

Егер жаңа, өнертабыстық деңгейге жеткен әрі өнеркәсіпте қолдануға жарамды болса, өнертабысқа құқықтық қорғау берілуді. Егер ол техника деңгейі туралы мәліметтерде белгісіз болса, өнертабыс жаңа болып табылады. Егер маман үшін ол техника деңгейі туралы мәліметтерден айқын кездеспейтін болса, өнертабыс өнертабыстық деңгейде болады. Техника деңгейі туралы мәліметтер өнертабыс басымдық алған күнге дейін дүние жүзінде жалпы жұртқа мәлім болған кез келген мәліметтерді қамтиды. Өнертабыстың жаңалығын анықтаған кезде техникалық деңгейі туралы мәліметтерге бұрынырақтағы басымдықтары болған жағдайларда өнертабыстар мен пайдалы модельдерге (қайтып алынғандардан басқасы) Қазақстан Республикасында берілген өтінімдер және Қазақстан Республикасында патенттелген өнертабыстар мен пайдалы модельдер кіреді. Егер өнеркәсіпте, ауыл шаруашылығында, денсаулық сақтауда және қызметтің басқа да салаларында пайдалануға болса, өнертабыс өнеркәсіпте қолдануға жарамды деп табылады. Өнімге (құрылғыға, затқа, микроорганизмнің штаммына, өсімдіктер немесе хайуанаттар клеткаларының көбеюіне), әдіске (материалдық объектімен іс-әрекетті материалдық құралдардың көмегімен жүзеге асыру процесіне), сондай-ақ белгілі өнімді немесе әдісті жаңа мақсатта немесе жаңа өнімді белгілі бір мақсатта қолдануға жататын кез келген саладағы техникалық шешімдер өнертабыс ретінде қорғалады.

Жаңа өнертабыстың жаңа екендігін анықтау міндеті төмендегідей үш бөлек сұрақ бойынша ыңғайлы түрде бөлінуі мүмкін.

(i) Өнертабыс деген не?

(ii) алдын-ала қандай ақпарат ашылады?

(iii) (i) және (ii) ескеріле отырып, өнертабыс роман болып табылады, яғни өнертабыс өнердің құрамдас бөлігі болып табылады ма?

Біз олардың әрқайсысымен кезекпен айналысамыз. Мұны жасағаннан кейін біз өнертабыстың үш нақты түрін және олардың жаңалығын бағалау кезінде туындаған проблемаларды қарастырамыз.

Әлем тез өзгереді, өнеркәсіптің дамуы да сондай өзгеріп тұрады. Өнертабыс деген ұғым - бір қол жеткізбейтін және күрделі дүние деген түсінік ескірген. Пайдалы және қарапайым өнертабыстарды жасау күнделікті өмірімізді жақсартады. Олар көбінесе біраз міндеттерді орындауды жеңілдетеді, автокөліктер мен кір жуғыш машиналар өмірді жеңілдетеді; микроскоптар ой-өрісті және білімді кеңейтеді; теледидар мен радио өмірді қызығырақ етеді; от сөндіргіштер адамның өмірін сақтап қалады және т.с. Әдеттегідей, көптеген өнертабыстар адамның бір нәрсені оңайлату немесе пайдалануға ыңғайлы етуге деген талпынысы бойынша жасалады. Бүкіл әлемде адамдар бірдей мәселелерді бастан кешеді және олардың шешімін табуға ұмтылады.

Жаңа өнертабыстар мүлде жаңа шешім болуы міндетті түрде емес. Кейбір кездерде құнды өнертабыстар бұрын жасалған өнертабыстардың жетілдірілген нұсқасы болып табылады. Статистика бойынша барлық өнертабыстардың 95-98 % осылай жасалады. Тек 2-5 % - «алғашқы» деп аталатын өнертабыстар, яғни аналогтары мен прототиптері жоқ өнертабыстар.

Деректерді сақтауға арналған сыртқы құрылғыларды жетілдіруді өнертабыстарды осындай жетілдірудің қазіргі замаңғы мысалдары ретінде келтіруге болады: дискета – компакт-диск (CD) – флеш-карта – жетілдіруге келесі қадам.

Қазіргі заманда әлемде одан әрі экономикалық дамуды ынталандыру тұрғысынан үш өлшемді басып шығару, нанотехнологиялар және робототехника саласындағы алдыңғы қатардағы технологиялардың неғұрлым келешегі бар.

2015 жылғы Әлемдегі зияткерлік меншік жағдайы туралы ДЗМҮ баяндамасына сүйенсек, Жапония, АҚШ, Германия, Франция, Ұлыбритания және Корея Республикасы сияқты дамыған елдердің үлесіне үш өлшемді басып шығару, нанотехнологиялар және робототехника саласындағы барлық патенттік өтінімдердің төрттен үш немесе одан да көп бөлігі жатады. Аталған елдердің жоғары өнертапқыштық белсенділігі оларға жоғары технологиялар нарығында көшбасшылық орынды сақтап тұруға мүмкіндік

Кітап: Интеллектуалдық меншік құқығы, 1-бөлім

Дәріс: Жаңа болу

Дәріс авторы: Айгерім Құсайынқызы

береді.

10 000 халыққа есептегенде, патенттік өтінімдердің саны сияқты еліміздің шығармашылық әлеуетін сипаттайтын өнертапқыштық коэффициент төменгі деңгейде қалып отыр және 1,2 құрайды.

Өз өнертабысын патенттеу туралы шешім негізгі патенттеу идеясымен – өнертабысты сатудан коммерциялық пайда табумен байланысты. Осыған байланысты, өнертапқыштық белсенділікті арттыру тікелей өнертабысты коммерцияландырумен байланысты.

Кейбір кездерде «жұмыс істейтін» өнертабысты жасауға және оған патент алуға күш жұмсағаннан кейін, көптеген өнертапқыштар сонымен тоқтайды. Өз өнертабысы арқылы ақша табудың жалғыз тәсілі –оны сату екенін есте сақтаған жөн. Коммерциялық жағынан табысты өнертабыстар өндірістің адамдар пайдаланатын әдістерін өзгертуге қабілетті инновацияларға айналады.

Технологияларды коммерциялық пайдалануды ынталандыру мақсатында «Ғылыми және/немесе ғылыми-техникалық қызметтің нәтижелерін коммерцияландыру туралы» Қазақстан Республикасының Заңы қабылданды. Ол коммерцияландыру жобаларын бизнесті тең қаржыландыруды тартуды қоса алғанда, бюджет қаражаты есебінен гранттық қаржыландыруды, сондай-ақ жоғары оқу орындарының ғылыми және/немесе ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерінің авторларын қолдау шараларын көздейді.